

Sygn. akt VII U 215/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 czerwca 2016 r.

Sąd Okręgowy w Gdańsku

VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Bożenna Zalewska

Protokolant: st. sekr. sądowy Adrianna Mikulska

po rozpoznaniu w dniu 31 maja 2016 r. w Gdańsku

sprawy D. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do emerytury pomostowej

na skutek odwołania D. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

z dnia 6 listopada 2015 r. nr (...)

oddala odwołanie.

Sygn. akt VII U 215/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 06.11.2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił ubezpieczonemu **D. S.** prawa do emerytury pomostowej albowiem nie spełnił on warunków wynikających z art. 4 i art. 8 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2015 poz. 965), dalej: ustawa pomostowa. W uzasadnieniu decyzji wskazano, iż ubezpieczony nie udowodnił wymaganego okresu pracy w szczególnych warunkach wymienionej w pkt 22 załącznika nr 1 do ustawy pomostowej, do której nie został uwzględniony wnioskodawcy okres zatrudnienia w (...) Sp. z o.o. od 03.06.1985 r. do 30.11.2011 r., bowiem w tym okresie wykonywał on prace na statku rybackim wyłącznie w służbie mechanicznej na stanowisku motorzysty i mechanika. Natomiast zgodnie z Uchwałą Sądu Najwyższego w składzie 7 sędziów z dnia 17.09.2015 r. sygn. III UZP 7/15 prawo do emerytury pomostowej w myśl art. 4 z zw. z art. 8 przysługuje tylko tym członkom załogi, którzy na morskim statku rybackim wykonywali pracę o charakterze ściśle rybackim (k. 59 tom (...) akt emerytalnych)

Odwołanie od powyższej decyzji wywiódł ubezpieczony, wnosząc o jej zmianę poprzez przyznanie prawa do emerytury pomostowej. Nadto ubezpieczony wniósł o przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków na okoliczność rodzaju i charakteru pracy przez niego wykonywanej podczas zatrudnienia w (...) Sp. z o.o. oraz (...) Sp. z o.o., jak również o przeprowadzenie dowodu z załączonych do odwołania pism. Jak wskazał odwołujący celem pracy każdego członka załogi statku rybackiego jest bezpośrednie zaangażowanie w połowy, ich przygotowanie oraz realizację, zatem każdy członek statku rybackiego dalekomorskiego jest osobą czynnie zaangażowaną w rybactwo i połowy; bez

wszystkich zamustrowanych członków załogi, wykonywanie połowów dalekomorskich jest niemożliwe, a warunki pracy są dla nich takie same. Mając na względzie ten specyficzny rodzaj pracy pracodawca dokonał w sposób prawidłowy kwalifikacji rodzaju pracy wykonywanej przez ubezpieczonego wskazując, iż była to praca rybaka morskiego, na stanowisku mechanika. W ocenie odwołującego, uchwała Sądu Najwyższego, na którą powołuje się pozwany organ, iż prawo do emerytury pomostowej przysługuje wyłącznie członkom załogi statku rybackiego w służbie pokładowej jest nieuprawnione, pozwany bowiem błędnie przyjął, że praca którą wykonywał ubezpieczony odbywała się wyłącznie w służbie mechanicznej. Jest to błędne założenie albowiem z istoty zatrudnienia na statku dalekomorskim trawlerze wynikał obowiązek uczestniczenia w połowach morskich, taki sam dla wszystkich członków załogi. Zdaniem wnioskodawcy, praca przez niego wykonywana w spornym okresie była pracą rybaka morskiego wykonywaną na stanowisku mechanika i była to praca wykonywana w warunkach szczególnych, o których mowa w pkt 22 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych (k. 2-12 akt sprawy).

W odpowiedzi na odwołanie ubezpieczonego pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko jak w zaskarżonej decyzji (k. 13-15 akt sprawy).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczony D. S., urodzony w dniu (...), z zawodu mechanik, w dniu 04.09.2015 r. złożył do pozwanego organu rentowego wniosek o przyznanie prawa do emerytury pomostowej.

dowód: wniosek ubezpieczonego o przyznanie prawa do emerytury pomostowej – k. 1-11 tom (...) akt ZUS;

Pozwany organ emerytalny uznał za udowodniony przez ubezpieczonego łączny staż sumaryczny w wymiarze 34 lat, 5 miesięcy i 2 dni, nie uwzględniając natomiast żadnego z wymaganych 10 lat pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze wymienionej w pkt 22 załącznika nr 1 ustawy pomostowej tj. prace rybaków morskich.

Zaskarżoną decyzją z dnia 06.11.2015 r. pozwany organ odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury pomostowej, albowiem nie spełnił on warunków wynikających z art. 4 i art. 8 ustawy o emeryturach pomostowych.

Dowód: tom (...) akt emerytalnych: karta przebiegu zatrudnienia – k. 55-571; zaskarżona decyzja z 06.11.2015 – k. 59;

W okresie od 03.06.1985 r. do 18.12.2007 r. ubezpieczony zatrudniony był w Przedsiębiorstwie (...) S.A. w G. następnie od 19.12.2007 r. do 30.11.2011 r. zatrudniony był w (...) Sp. z o.o.

W obu w/w okresach, z wyłączeniem okresów urlopów bezpłatnych, stale i w pełnym wymiarze czasu pracował na kolejno zajmowanych stanowiskach: praktykanta maszynowego, młodszego motorzysty, IV mechanika, III mechanika, II mechanika.

Łączący ubezpieczonego z w/w pracodawcą stosunek pracy ustał w wyniku rozwiązania umowy o pracę za wypowiedzeniem przez zakład pracy w związku z rozwiązaniem (...) Sp. z o.o. i jego likwidacją.

Dowód: świadectwo pracy z 30.11.2011 r. – k. 2 cz. C akt osobowych wnioskodawcy; rozwiązanie umowy o pracę z 26.10.2011 r. – k. 88 cz. B akt osobowych wnioskodawcy;

W w/w okresach zatrudnienia wnioskodawca pracował na statkach rybackich w rybołówstwie dalekomorskim. Dla wszystkich członków załogi obowiązywał wydłużony czas pracy – do 12 godzin na dobę przez 7 dni w tygodniu. Załoga liczyła ok. 72 osób.

Na statku rybackim w skład załogi wchodzi m.in.: kapitan, oficerowie różnych stopni, bosman, rybacy z pokładu – rybak młodszy, rybak starszy, rybak pokładowy, pracownicy działu przetwórstwa (najliczniejsza grupa na statku), elektrycy i mechanicy w różnych stopniach, pracownicy działu hotelowego, stewardzi.

Do zakresu obowiązków wnioskodawcy na w/w stanowiskach, w szczególności stanowisku mechanika należało: bieżąca naprawa, konserwacja oraz sprawowanie nadzoru nad eksploatacją urządzeń mechanicznych zapewniających

utrzymanie statku w ruchu oraz urządzeń służących do połowu. Zadania swoje wykonywał głównie w maszynowni pod pokładem, ale również na pokładzie statku gdzie znajdowały się urządzenia do połowu (winda trałowa do łowienia, urządzenia przeładunkowe jak bomby do unoszenia włoka i ładunku, domownice, windy do podciągania sieci).

Pracę w charakterze mechanika wnioskodawca świadczył 8 godzin dziennie przez 7 dni w tygodniu. Następnie, po wykonaniu swoich obowiązków, przez kolejne 4 godziny świadczył pracę w dziale przetwórstwa, gdzie zajmował się m.in. wybijaniem szaf zamrażalniczych i wykonywał inne zadania powierzone przez mistrza zmianowego działu.

Dział przetwórstwa znajdował się pod pokładem. Pracowało w nim stale ok. 30 pracowników, dodatkowo do pomocy przy przetwórstwie kierowani byli, po wykonaniu swoich etatowych prac, wszyscy inni członkowie załogi statku, w tym również mechanicy. Efektywność pracy na przetwórni wpływała na wynagrodzenia wszystkich członków załogi, dlatego też do pomocy kierowani byli przez kapitana wszyscy pracownicy statku.

Wnioskodawca otrzymywał dodatek partowy (tj. od ilości ryb), który przysługiwał wszystkim pracownikom zajmującym się przetwórstwem ryb (czyli w tym przypadku wszystkim członkom załogi).

Wszystkie rejsy wnioskodawcy odnotowywane były w książeczce żeglarskiej.

okoliczności bezsporne, a nadto: kopia książeczki żeglarskiej – k. 66 – 82 akt sprawy; zeznania świadka R. P. – protokół rozprawy z dnia 31.03.2016 r. wraz z nagraniem CD – k. 35 – 38 akt sprawy; zeznania świadków J. S. oraz T. D. – protokół rozprawy z dnia 31.05.2016 r. wraz z nagraniem CD – k. 128-132 akt sprawy;

Zgodnie z (...) z dnia 17 stycznia

1975 r. układ ustalał branżowe warunki wynagradzania oraz przyznawania innych świadczeń, a także warunki pracy w rybołówstwie morskim (§ 1). Układ miał zastosowanie do pracowników zatrudnionych u armatorów w celu wykonywania pracy na statkach morskich, przeznaczonych do rybołówstwa morskiego, do celów usługowych i naukowo - badawczych rybołówstwa morskiego (§ 2 ust. 1).

Zgodnie z § 3, przez użyte w układzie określenia należało rozumieć: „pracownik” – osobę zatrudnioną przez armatora na podstawie umowy o pracę w celu wykonywania pracy na statku, „rybak” – pracownika posiadającego określone odpowiednimi przepisami kwalifikacje do wykonywania pracy na statku, „członek załogi” – pracownika wpisanego na listę załogi statku, „rezerwa rybacka” – pracowników nie wpisanych na listę załogi statku.

Zgodnie z § 30, pracownikom zatrudnionym na statkach łowczych w rejsach łowczych przysługiwała płaca zasadnicza (§ 29) oraz part od wartości złowionych lub przetworzonych ryb według cen portowych (ust. 1). Wskaźniki partu dla pracowników zatrudnionych na poszczególnych typach statków łowczych określał załącznik Nr 4 do Układu Zbiorowego Pracy.

Jak wynika z załącznika nr 1a do (...), w skład załogi (maksymalna obsada etatowa) na statkach bazach (typu B-67) oraz na statkach transportowych (typu B-68) wchodziły stanowiska należące do służby pokładowej wymienione w punktach 1-16 oraz stanowiska należące do służby mechanicznej wymienione w punktach 17-39. Przy czym do służby mechanicznej należała służba maszynowa w skład której wchodzi: starszy mechanik., II mechanik, III mechanik, IV mechanik, motorzysta okrętowy, młodszy motorzysta okrętowy, ślusarz maszyn przetwórczych, magazynier maszynowy okrętowy.

Natomiast zgodnie z treścią Załącznika Nr 1b do (...), w skład załogi na statkach transportowych ((...), H., (...)) wchodziły stanowiska oficerskie wymienione w punktach 1-15, w tym starszego mechanika, I mechanika (kierownika maszyn), II mechanika (z-cy kierownika maszyn), III mechanika, IV mechanika oraz stanowiska nieoficerskie wymienione w punktach 17-30, w tym m.in. rybaka, starszego rybaka.

Okoliczności bezsporne, a nadto: (...) z dnia 17.01.1975 r. wydanie III wraz z załącznikami – k. 97-118 i 119-127 akt sprawy;

W dniu 23.11.2015 r. (...) Sp. z o.o. w likwidacji w G. wystawiła ubezpieczonemu świadectwo („zaświadczenie”) wykonywania prac w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. W dokumencie tym podała, że ubezpieczony był zatrudniony w (...) w okresie od 03.06.1985 r. do 18.12.2007 r. oraz w (...) Sp. z o.o. (przejście na podstawie art. 23¹ k.p.) w okresie od 19.12.2007 r. do 30.11.2011 r. w pełnym wymiarze czasu pracy pracował kolejno na stanowiskach: praktykanta maszynowego do 28.06.1986 r., młodszego motorzysty do 21.05.1988 r., motorzysty do 26.11.1995, IV mechanika do 31.05.2007 r., III mechanika do 30.11.2011 r., II mechanika do 01.01.2011 r. Nadto podał pracodawca, iż w okresach wskazanych w tymże zaświadczeniu ubezpieczony wykonywał prace rybaków morskich na w/w stanowiskach na podstawie Załącznika Nr i pkt 22 ustawy z dnia 19.12.2008 r. o emeryturach pomostowych oraz na podstawie Wykazu B, Dział IV, poz. 4 pkt 19 stanowiących załącznik do Zarządzenia Nr 24 Ministra – Kierownika Urzędu Gospodarki Morskiej z dnia 15.08.1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu gospodarki morskiej, wydanego zgodnie z rozporządzeniem z dnia 07.02.1983 r. Jednocześnie pracodawca wskazał w jakich okresach ubezpieczony korzystał z bezpłatnych urlopów.

Okoliczności bezsporne, a nadto: zaświadczenie o wykonywaniu prac w szczególnych warunkach z dnia 23.11.2015 r. – k. 8 akt sprawy;

Pracodawca ubezpieczonego odprowadzał składki za ubezpieczonego z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach wskazują kod 122.

Okoliczności bezsporne, nadto: wydruki zgłoszeń o pracy w szczególnych warunkach (...) k. 51-52; ewidencja pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach – k. 53-65 akt sprawy;

Powyższy, bezsporny w istocie, stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy, w tym w aktach emerytalnych pozwanego organu oraz aktach osobowych wnioskodawcy, których prawdziwość nie była przez żadną ze stron kwestionowana. Sąd również nie znalazł podstaw do kwestionowania ich wiarygodności z urzędu.

Dokumenty urzędowe stanowiły zatem dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone (art. 244 k.p.c.), zaś dokumenty prywatne dowód tego, że osoba która je podpisała złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie (art. 245 k.p.c.). Dowód w postaci świadectwa pracy w szczególnych warunkach podlegał ocenie Sądu na podstawie art. 245 k.p.c. Nadto, Sąd oparł swoje ustalenia o zeznania świadków R. P., J. S. (współpracowników ubezpieczonego ze spornego okresu zatrudnienia) oraz T. D. (zajmującego wówczas kierownicze stanowiska – specjalisty w dziale eksploatacji floty, następnie dyrektora ds. połowów, oraz prezesa zarządu od 2007 r.), którym dał wiarę, uznając je za spójne, logiczne i wzajemnie się uzupełniające. Sąd pominął dowód z zeznań ubezpieczonego, albowiem zgromadzony materiał dowodowy okazał się wystarczający dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd zważył, co następuje:

W ocenie Sądu, odwołanie nie jest zasadne i jako takie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Ubezpieczony wnosił o przyznanie mu prawa do emerytury pomostowej w oparciu o art. 4 w związku z art. 8 ustawy pomostowej, tj. z tytułu wykonywania w 10 – letnim okresie pracy w szczególnych warunkach w charakterze rybaka morskiego – wymienionej w pkt. 22 załącznika nr 1 do ustawy.

Wyniki przeprowadzonego przez Sąd postępowania dowodowego wykazały, że ubezpieczony nie spełnił warunków niezbędnych do przyznania wnioskowanego świadczenia, albowiem wykonywana przez niego praca w spornym okresie zatrudnienia nie kwalifikuje się do prac rybaków morskich, wymienionej w ustawie pomostowej. Tym samym wnioskodawca nie wykazał, iż legitymuje się wymaganym 10 - letnim stażem pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu przepisów ustawy pomostowej – co sprawia, iż stanowisko organu emerytalnego odmawiające ubezpieczonemu prawa do wnioskowanego świadczenia jest słuszne.

Na wstępie przypomnieć należy, iż emerytury pomostowe zostały wprowadzone do polskiego prawa przez ustawę z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, która weszła w życie 1 stycznia 2009 r. i dotyczą ubezpieczonych zatrudnionych w szczególnych warunkach i w szczególnym charakterze (urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r.). Zastąpiły one emerytury w niższym wieku przyznawane na podstawie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych pracownikom zatrudnionym w szczególnych warunkach pracy lub w szczególnym charakterze. Prawo do tego świadczenia było nabywane z reguły w niższym niż wiek emerytalny wieku pod warunkiem wykazania piętnastoletniego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. Cechą charakterystyczną emerytur pomostowych jest ich przejściowy charakter, zgodnie bowiem z art. 16 ustawy, prawo do tego świadczenia ustaje nie tylko z dniem śmierci uprawnionego, ale również z dniem poprzedzającym dzień nabycia prawa do emerytury w wieku powszechnym. Przy czym wskazać również należy, iż intencją ustawodawcy wprowadzającego nowe świadczenie w formie emerytury pomostowej było ograniczenie katalogu prac kwalifikowanych dotychczas jako prace w szkodliwych warunkach i w efekcie stopniowe ograniczanie prawa do świadczeń z tytułu prac w warunkach szkodliwych.

Zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U.2015.965 j.t.), dalej: ustawa pomostowa, prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.;
- 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
- 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
- 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
- 5) przed dniem 01 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
- 6) po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Przy czym, dla niektórych grup zawodowych ustalone są w art. 5 - 11 ustawy pomostowej odrębne warunki przechodzenia na emeryturę pomostową w wieku niższym, niż 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn. Dotyczy to takich rodzajów prac, w przypadku których - ze względu na większe obciążenia psychiczne i fizyczne towarzyszące ich wykonywaniu - ustawodawca dopuścił wcześniejsze przejście na emeryturę pomostową. Uprawnienia takie posiadają między innymi pracownicy wykonujący prace rybaków morskich – wymienioną w pkt. 22 załącznika nr 1 do ustawy.

Zgodnie z art. 8 cyt. ustawy pracownik wykonujący prace w szczególnych warunkach wymienione w pkt. 20, 22 i 32 załącznika nr 1 do ustawy, który spełnia warunki określone w art. 4 pkt. 1, 4-7, nabywa prawo do emerytury pomostowej, jeżeli:

- 1) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 50 lat dla kobiet i co najmniej 55 lat dla mężczyzn;
- 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach wymienionej w pkt 20, 22 i 32 załącznika nr 1 do ustawy, wynoszący co najmniej 10 lat.

Prawo do emerytury pomostowej na podstawie w/w przepisu jest swoistym uprzywilejowaniem w sytuacji już uprzywilejowanej w odniesieniu do uregulowań powszechnego systemu emerytalnego, dlatego też prawo to powinno być gwarantowane tylko tym pracownikom, którzy rzeczywiście wykonują opisany rodzaj pracy, które to prace, sądząc

po ich charakterystyce są wyjątkowo dotkliwe dla organizmu i nie sprzyjają zachowaniu sprawności (zob. wyrok Sadu Apelacyjnego w Szczecinie z 19.01.2015 r. sygn. III AUa 364/14).

Wspomnieć również należy, iż zgodnie z wspomnianym art. 3 ustawy, prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwałe uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku; wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 do ustawy (ust. 1). Czynniki ryzyka, o których mowa w ust. 1, są związane z następującymi rodzajami prac: 1) w szczególnych warunkach determinowanych siłami natury: a) prace pod ziemią, b) prace na wodzie, c) prace pod wodą, d) prace w powietrzu; 2) w szczególnych warunkach determinowanych procesami technologicznymi: a) prace w warunkach gorącego mikroklimatu - prace wykonywane w pomieszczeniach, w których wartość wskaźnika obciążenia termicznego (...) wynosi 28 °C i powyżej, przy wartości tempa metabolizmu pracownika powyżej 130 W/m², b) prace w warunkach zimnego mikroklimatu - prace wykonywane w pomieszczeniach o temperaturze powietrza poniżej 0 °C, c) bardzo ciężkie prace fizyczne - prace powodujące w ciągu zmiany roboczej efektywny wydatek energetyczny u mężczyzn - powyżej 8.400 kJ, a u kobiet - powyżej 4.600 kJ, d) prace w warunkach podwyższonego ciśnienia atmosferycznego, e) ciężkie prace fizyczne związane z bardzo dużym obciążeniem statycznym wynikającym z konieczności pracy w wymuszonej, niezmiennej pozycji ciała; przy czym ciężkie prace fizyczne to prace powodujące w ciągu zmiany roboczej efektywny wydatek energetyczny u mężczyzn - powyżej 6.300 kJ, a u kobiet - powyżej 4.200 kJ, a prace w wymuszonej pozycji ciała to prace wymagające znacznego pochylenia i (lub) skręcenia pleców przy jednoczesnym wywieraniu siły powyżej 10 kG dla mężczyzn i 5 kG dla kobiet (wg metody (...) pozycja kategorii 4) przez co najmniej 50 % zmiany roboczej (ust. 2). Prace zaś o szczególnym charakterze to prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się; wykaz prac o szczególnym charakterze określa załącznik nr 2 do ustawy (ust. 3). Za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze uważa się również osoby wykonujące przed dniem wejścia w życie ustawy prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (ust. 7).

W niniejszej sprawie stan faktyczny był w istocie bezsporny, w szczególności niekwestionowanym było, iż wnioskodawca w spornym okresie zatrudnienia, będąc etatowym pracownikiem na dalekomorskich statkach rybackich, wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu prace w charakterze kolejno: praktykanta maszynowego, młodszego motorzysty, motorzysty, IV mechanika, III mechanika, II mechanika oraz że dodatkowo, poza swoimi podstawowymi obowiązkami, kierowany był do wykonywania prac w dziale przetwórstwa ryb, którą to pracę wykonywał przez ok. 4 godziny dziennie. Bezspornym również było, iż wykonywane przez niego stale i w pełnym wymiarze czasu obowiązki odpowiadały faktycznie kolejno zajmowanym w/w stanowiskom, a które to stanowiska zaliczały się, zgodnie z Układem zbiorowym pracy dla rybaków morskich z 1975 r. oraz przyjętym u pracodawcy ubezpieczonego „administracyjnym podziałem załogi”, do służby mechanicznej.

Spór w niniejszej sprawie sprowadzał się natomiast do ustalenia, czy wnioskodawca spełnił przesłankę wykonywania pracy w warunkach szczególnych w wymiarze co najmniej 10 lat jako rybak morski, o której mowa w art. 8 i pkt. 22 zał. 1. do ustawy pomostowej, przy uwzględnieniu okoliczności, iż ubezpieczony wykonywał pracę na w/w stanowiskach zaliczanych do służby mechanicznej statku rybackiego. Innymi słowy, czy praca przez niego wykonywana w spornym okresie na w/w stanowiskach kwalifikuje się do pracy rybaka morskiego zgodnie z ustawą pomostową. Poza sporem były pozostałe przesłanki warunkujące przyznanie prawa do emerytury pomostowej.

Wskazać wypada, iż w dotychczasowej praktyce orzeczniczej wykształcił się m.in. pogląd, iż w zakresie pojęcia „prace rybaków morskich” użyte w pkt 22 zał. 1. ustawy pomostowej mieszczą się prace wszystkich członków

załogi statku rybackiego, na wszystkich wyszczególnionych na liście załogi statku stanowiskach (zob. przykładowo wyroki Sądu Najwyższego z dnia 24.01.2014 r. sygn. III UK 33/13 oraz z dnia 04.02.2015 . sygn. III UK 73/14). O przyjęcie w takim kształcie pracy rybaka morskiego w spornych okresach zatrudnienia wnosił konsekwentnie w niniejszym postępowaniu ubezpieczony. Zdaniem natomiast pozwanego za prace rybaka morskiego zgodnie z przepisami ustawy o emeryturach pomostowych uznać można wyłącznie prace członków załogi wykonujących prace w służbie pokładowej, nie zaś mechanicznej, do której należał ubezpieczony.

W ocenie Sądu, wobec najnowszego stanowiska judykatury, przyznać należało rację pozwanemu organowi emerytalnemu.

W niniejszej sprawie istotna okazała się bowiem Uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17.09.2015 r. sygn. III UZP 7/15, w której Sąd ten w wyniku dokonania oceny, czy prawo do emerytury pomostowej, o której mowa w art. 8 ustawy przysługuje całej załodze statku rybackiego, czy tylko załodze (rybakom) w służbie pokładowej, w kontekście zakresu pojęcia pracy rybaków morskich, stwierdził, że prawo do w/w świadczenia na podstawie art. 8 ustawy pomostowej w związku z punktem 22 załącznika nr 1 tej ustawy przysługuje wyłącznie członkom załogi statku rybackiego wykonującym prace w służbie pokładowej. Sąd Okręgowy w całej rozciągłości podziela stanowisko wyrażone w w/w uchwale oraz podaną w niej argumentację, a w szczególności podaną poniżej.

Jak wskazał Sąd Najwyższy, jako że zarówno ustawa o emeryturach pomostowych, jak i rozporządzenie z dnia 07.02.1983 r. nie zawierają odrębnej definicji pracy rybaka morskiego, odwoływano się do zarządzenia nr 24 Ministra – Kierownika Urzędu Gospodarki Morskiej z dnia 15 sierpnia 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach resortu gospodarki morskiej, w tym do jego załącznika nr 1 zawierającego szczegółowe wykazy prac w szczególnych warunkach, który w wykazie A dział VIII poz. 9, pkt 1 stanowi, że prace rybaków morskich to prace wykonywane na wszystkich stanowiskach zajmowanych przez członków załogi statku, niezależnie od zatrudniającego ich podmiotu; natomiast za prace rybaków morskich, o których mowa w wykazie B załącznika do tego zarządzenia uznane zostały prace wykonywane nie tylko w określonych podmiotach, ale - co istotniejsze - wyłącznie na stanowiskach wymienionych w dziale IV, poz. 4 pkt 1-19, przy czym pkt 19 mówi o pozostałych etatowych stanowiskach pracy na statku do wykonywania rybołówstwa morskiego, wymienionych w Układzie Zbiorowym Pracy dla rybaków morskich z dnia 17 stycznia 1975 r.

Jak zwrócił uwagę dalej Sąd Najwyższy – wskazując jednocześnie na przyjęte w niektórych dotychczasowych jego wyrokach stanowisko, iż posłużenie się wykazem resortowym stanowisk jest uzasadnione, gdy dany rodzaj prac został wymieniony w obu wykazach załącznika do rozporządzenia z 07.02.1983 r. jedynie ogólnie bez wskazywania jakiegokolwiek kryterium zakwalifikowania go do jednego z wykazów – do wykazu B zostały zaliczone prace rybaków morskich w służbie pokładowej, a do wykazu A prace rybaków morskich w służbie mechanicznej, zgodnie z podziałem wynikającym z § 58, § 62 ust. 1 i § 64 ust. 3 rozporządzenia Ministra Żeglugi z dnia 30 października 1971 r. w sprawie kwalifikacji zawodowych członków załóg polskich statków morskich, § 54, 58 i 61 ust. 3 rozporządzenia Ministra - Kierownika Urzędu Gospodarki Morskiej z dnia 17 sierpnia 1983 r. w sprawie kwalifikacji zawodowych członków załóg polskich statków morskich, § 26, 27, 30 i 31 rozporządzenia z dnia 23 maja 1992 r. Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej w sprawie kwalifikacji zawodowych i składu załóg polskich statków morskich, § 38 i § 49 rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 24 sierpnia 2000 r. w sprawie wyszkolenia i kwalifikacji zawodowych, pełnienia wacht oraz składu załóg statków morskich o polskiej przynależności, § 42 i 54 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 4 lutego 2005 r. w sprawie wyszkolenia i kwalifikacji zawodowych marynarzy (Dz.U. Nr 47, poz. 445 ze zm.). Obecnie, jak zwróci uwagę Sąd Najwyższy, podział ten nadal utrzymany został w przepisach rozporządzenia Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 7 sierpnia 2013 r. w sprawie wyszkolenia i kwalifikacji członków załóg statków morskich (Dz.U. z 2013 r., poz. 937). W Dziale IV tego rozporządzenia określone zostały niezbędne kwalifikacje umożliwiające uzyskanie świadectwa rybaka rybołówstwa morskiego, które nawiązują do stanowisk zajmowanych przez rybaków morskich w służbie pokładowej (§ 56-64), podobnie, jak regulujące te kwestie wymienione powyżej rozporządzenia, w tym obowiązujące w dacie wejścia w

życie ustawy o emeryturach pomostowych rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 4 lutego 2005 r. w sprawie wyszkolenia i kwalifikacji zawodowych marynarzy.

Tym samym, zdaniem Sądu Najwyższego, na podstawie wyżej wymienionych przepisów, prawodawca konsekwentnie rozróżnia prace członków załogi statku rybackiego na prace w służbie pokładowej oraz prace w służbie mechanicznej, a kwalifikacje zawodowe do wykonywania pracy rybaka morskiego powiązane są wyłącznie ze stanowiskami w służbie pokładowej.

Dlatego też, zdaniem Sądu Najwyższego, tylko służba pokładowa stosownie do treści § 8 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. umożliwiła ubezpieczonym nabycie prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach po wykazaniu 10 lat pracy na stanowiskach wymienionych w zarządzeniu nr 24 Ministra – Kierownika Urzędu Gospodarki Morskiej z dnia 15 sierpnia 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach resortu gospodarki morskiej oraz osiągnięciu wymaganego wieku 50 lat dla kobiet i 55 lat dla mężczyzn. Przy czym identyczne przesłanki nabycia prawa do emerytury określone są w art. 8 ustawy pomostowej.

W ocenie Sądu Najwyższego, analiza powyższych przepisów wskazuje, że warunki wymagane do nabycia prawa do emerytury pomostowej przez ubezpieczonych wykonujących prace rybaków morskich są tożsame z warunkami nabycia prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach, wymienionymi w § 8 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. Zatem, jak dalej wskazał Sąd Najwyższy, mając na uwadze wykładnię celowościową i historyczną za prace rybaków morskich ujętą w pkt 22 załącznika nr 1 ustawy o emeryturach pomostowych należy przyjmować prace rybaków morskich w służbie pokładowej, a nie prace wykonywane na wszystkich stanowiskach zajmowanych przez pracowników wpisanych na listę członków załogi statku rybackiego.

Sąd Okręgowy podziela również w pełni pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w tejże uchwale, iż gdyby przyjąć, że zakresem pojęcia prace rybaków morskich, ujętej w pkt 22 załącznika nr 1 do emerytury pomostowej, objęci są rybacy morscy zarówno w służbie pokładowej, jak i mechanicznej, to oznaczałoby to, że ustawodawca sprzecznie z celem reformy systemu ubezpieczeń społecznych, rozszerzyłby uprawnienia umożliwiające nabycie prawa do emerytury w porównaniu z dotychczasowymi, które określone są na podstawie przepisów rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r.

Sąd Okręgowy pragnie również wskazać na stanowisko wyrażone w wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 19.01.2015 r. sygn. III AUa 364/14 – wydanym nota bene przed podjęciem przywołanej wyżej uchwały Sądu Najwyższego z 17.09.2015 r., jednakże zawierającym tożsame stanowisko w zakresie braku podstaw do kwalifikacji do prac rybaków morskich o jakich mowa w ustawie pomostowej pracy innych członków załogi statku rybackiego nie zajmujących się zawodowo połowem ryb. Jak zwrócił uwagę Sąd Apelacyjny, pojęcie prawne wykonywanie pracy rybaka morskiego jest semantycznie zdefiniowane przez potoczne rozumowanie pojęcia rybak; słownik języka polskiego definiuje: rybak <człowiek trudniący się zawodowo łowieniem ryb> (...) zatem prosta interpretacja językowa prowadzi do wniosku, że wykonywanie pracy rybaka morskiego polega na zawodowym łowieniu ryb na morzu. Tak zdefiniowana praca rybaka morskiego, wykonywana na wodzie w warunkach determinowanych siłami przyrody, jest niewątpliwie wyjątkowo uciążliwa, i jako taka uzasadnia uznanie ustawodawcy jej szczególnej kwalifikacji prawnej. Co więcej zdaniem tego Sądu, sięganie do wykazów resortowych wypacza treść pojęcia rybaka, ponieważ może doprowadzić, na podstawie Zarządzenia Nr 24, poprzez wykaz B dział IV 4.1 i następnie do wnioskowania, że pracę rybaków morskich wykonywał kapitan, oficerowie, bosman, a sięgając dalej do Układu Zbiorowego Pracy, przez pkt 4.19, kucharz, piekarz, fryzjer, świetlicowy, kinooperator, lekarz dentysta itd. (cyt. za załącznikami 1a,b,c do UZP), jako osoby zajmujące etatowe stanowiska pracy na statku do wykonywania rybołówstwa morskiego.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, wobec niekwestionowanej okoliczności zajmowania przez wnioskodawcę stanowisk, należących de facto do służby mechanicznej oraz – co istotne – wykonywania stale i pełnym wymiarze czasu pracy o charakterze odpowiadającym powierzonym stanowiskom, związanym ściśle z utrzymaniem w ruchu i sprawności urządzeń mechanicznych statku, nie zaś stricte z połowem ryb, brak było zdaniem Sądu Okręgowego podstaw do kwalifikowania jego pracy do pracy rybaków morskich, o jakiej mowa w ustawie o emeryturach pomostowych.

Na marginesie jedynie Sąd wskazuje, iż nawet gdyby przyjąć, iż pomimo powierzenia wnioskodawcy w/w stanowisk pracy, w rzeczywistości wykonywał on prace w przetwórni ryb, to również nie zachodziły by podstawy do przyjęcia, iż legitymuje się wymaganym stażem pracy w charakterze rybaka morskiego. Już choćby dlatego, że prace rybaków przetwórstwa rybnego oraz pozostałe stanowiska pracy w dziale przetwórczym, wskazywane w toku postępowania, zgodnie z (...) z 1975 r. (na treści którego odwołujący opierał również swe stanowisko w sprawie), należą do służby przeladunkowo – przetwórczej, nie zaś pokładowej. Co więcej praca wnioskodawcy w przetwórstwie ryb, jakkolwiek zaplanowana przed rejsem przez armatora i kapitana statku oraz posiadająca charakter obowiązkowy dla wszystkich członków załogi, to była swego rodzaju pracą dodatkową – świadczoną wyłącznie po wykonaniu etatowych obowiązków i – co najważniejsze – w niepełnym wymiarze czasu pracy, bo jedynie po ok. 4 godziny dziennie. Przy czym zwrócić wypada również uwagę na zeznania świadka J. S., który wskazywał, iż wnioskodawca nie pomagał w przetwórni codziennie, a tylko wtedy gdy była potrzeba. Przeprowadzone postępowanie nie wykazało również, jak podawał w odwołaniu wnioskodawca, aby podstawowym zajęciem załogantów statku był połów i obróbka ryb, a zajęcia związane z zajmowanymi przez nich stanowiskami, wykonywane były po zakończonych połowach. Nie sposób również było przyjąć stanowiska odwołującego, iż na fakt wykonywania pracy w charakterze rybaka morskiego wskazywała również okoliczność otrzymywania przez wnioskodawcę dodatku do wynagrodzenia w formie tzw. partu. Jak wynika z przeprowadzonego postępowania, ów dodatek otrzymywał każdy z załogantów, nie zaś wyłącznie rybacy trudniący się połowem, co wskazywać by mogło pośrednio również na charakter pracy.

Przedłożone do akt świadectwo pracy w szczególnych warunkach, jak już wskazywano wyżej, jest dokumentem prywatnym i stanowi wyłącznie dowód tego, iż osoba która go podpisała złożyła oświadczenie zawarte w tym dokumencie. Wprawdzie w/w dokument zawiera adnotację o wykonywaniu pracy w warunkach szczególnych w spornych okresach zatrudnienia ubezpieczonego, a zasady umieszczania owej adnotacji zostały wyjaśnione przez świadka T. D. będącego wówczas prezesem zarządu spółki D., który wskazywał, że wszystkie osoby będące etatowymi członkami załogi statku rybackiego były kwalifikowane jako rybacy morscy – tak więc i ubezpieczony będący bez wątplenia etatowym członkiem załogi, to jednak dokonana przez pracodawcę w świadectwie pracy w szczególnych warunkach ocena charakteru pracy wnioskodawcy nie jest dla sądu wiążąca. Dokument ten podlega co do swojej wiarygodności i mocy dowodowej takiej samej ocenie, jak każdy inny dowód w sprawie.

W ocenie Sądu Okręgowego, analiza materiału dowodowego w kontekście przywołanych wyżej przepisów ustawy o emeryturach pomostowych oraz stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego w uchwale z dnia 17.09.2015 r., dają podstawy do twierdzenia, iż charakter pracy wnioskodawcy odpowiadający zajmowanym przez niego stanowiskom, nie kwalifikuje się do prac rybaków morskich wymienionej w pkt 22 zał. 1. ustawy, która uprawniała by do przyznania mu prawa do wnioskowanego świadczenia w oparciu o cyt. art. 4 w związku z art. 8 ustawy.

Na marginesie jedynie, Sąd wskazuje, iż cyt. ustawa o emeryturach pomostowych za pracę w szczególnych warunkach uznaje również prace na statkach żeglugi morskiej wymienioną w pkt. 23 załącznika nr 1 ustawy, nie pozbawiając zatem definitywnie załogantów służby mechanicznej statku rybackiego – jak w przypadku wnioskodawcy – prawa do emerytury pomostowej.

Mając powyższe na uwadze, Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie wnioskodawcy, nie znajdując podstaw do jego uwzględnienia.

SSO Bożenna Zalewska